

Motion till riksdagen

1989/90:N64

av Hadar Cars m.fl. (fp)

med anledning av prop. 1989/90:109 Vissa aktiefrågor för Procordia AB

Regeringen föreslår i propositionen att riksdagen lämnar sitt godkännande till den uppgörelse som träffats mellan det statliga företaget Procordia AB och AB Volvo om att bilda en gemensam koncern inom områdena läkemedel och livsmedel. Det avtal som riksdagen skall ta ställning till innebär att staten och Volvo blir lika stora ägare i Procordia med vardera 42,5 % av rösterna. I avtalet ingår en klausul om hembudsskyldighet, som innebär att om staten vill överlåta aktier i Procordia skall Volvo erbjudas att förvärva aktierna.

Folkpartiet har i flera sammanhang påpekat faran av att staten blandar ihop sina roller som ägare och ansvarig för spelreglerna i ekonomin. Vi har i motioner till riksdagen, senast i januari i år i en partimotion tillsammans med moderata samlingspartiet och centerpartiet, föreslagit att de statliga företagen skall säljas ut. I första hand bör de anställda få möjlighet att bli delägare i de företag där de arbetar. I andra hand skall allmänheten ges tillfälle att teckna aktier.

Genom den i särklass största företagsaffären någonsin i Sverige planerar nu staten och Volvo att inleda ett ägarsamarbete. Det finns flera aspekter på denna affär som tydligt visar de nackdelar som är förknippade med det statliga företagandet.

Det avtal som föreslås i propositionen innebär att staten och Volvo förenas i en gemensam maktsfär. En sådan form av omfattande statligt och privat samägande innebär – genom statens dubbla roll som ägare och ansvarig för ekonomins spelregler – en maktkoncentration som enligt vår mening inte är önskvärd.

Ett principiellt problem som kan anföras mot det faktum att staten agerar på marknaden för företagsköp är att det finns risk för att aktörerna för in andra hänsyn utöver de rent affärsmässiga. Till exempel har ett samägande med staten onekligen vissa fördelar från kreditvärdighetssynpunkt.

I uppgörelsen mellan Volvo och Procordia har de berörda parterna uppenbarligen bedömt den strukturförändring som affären ger upphov till som en nödvändig och riktig åtgärd. Vi har ingen anledning att göra någon annan bedömning. Enligt vår mening bör inte enskilda affärsuppgörelser prövas och avgöras i politisk instans. Den politiska uppgiften är att besluta om ett enhetligt och generellt giltigt regelverk som skyddar den fria konkurrensen och sunda affärsseder. Denna uppgift är inte förenlig med rollen som aktör

på marknaden. Detta är ett viktigt skäl till att statligt företagande bör avvecklas.

Mot. 1989/90
N64

Ett spritt ägande i näringslivet är grunden för en fungerande marknads ekonomi. Då stora och dominerande aktörer får kontroll över marknaden förstörs förutsättningarna för en effektiv konkurrens.

Utländska erfarenheter visar att en ökad ägandespridning kan ha betydelse för att stimulera hushållssparandet i ekonomin. Ett grundläggande problem i svensk ekonomi är att hushållssparandet ligger på en mycket låg nivå jämfört med andra industriländer. Mot bakgrund av detta framstår det som angeläget att få till stånd ägandespridning genom en utförsäljning av de statliga företagen.

I den trepartimotion där utförsäljning av de statliga företagen föreslås, anges två huvudprinciper för försäljningens genomförande, nämligen att försäljningen skall ske på ett sådant sätt att den medverkar till ökad ägandespridning och att de anställda i första hand skall beredas tillfälle till aktieköp i det egna företaget. Aktierna bör säljas i små poster för att gynna småspararna.

Regeringens förslag innebär visserligen att statens majoritetsägande av Procordia upphör. Emellertid medför uppgörelsen att den ägandespridning som folkpartiet eftersträvar inte kommer till stånd. Allmänheten ställs utanför, även denna gång.

Därtill omöjliggörs en framtida utförsäljning till allmänheten av statens aktier i Procordia genom den klausul om hembudsskyldighet som ingår i avtalet. Hembudsskyldigheten innebär att staten vid en avyttring av sin ägarandel är tvungen att i första hand erbjuda Volvo att köpa aktierna. Folkpartiet kan med anledning av utformningen av denna klausul inte tillstyrka avtalet mellan Procordia och Volvo i föreliggande skick.

Regeringen bör ta sådana initiativ att en ny förhandling av avtalet mellan Procordia och Volvo kommer till stånd. Förhandlingarna skall syfta till att hembudsklausulen formuleras så att statens ägarandel i Procordia kan avyttras i former som uppfyller våra krav på ägandespridning och att en sådan avyttring också sker. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som villkor för ett godkännande av avtalet.

I propositionens andra yrkande föreslås att statens återstående innehav av Procordia-aktier skall förvaltas av ett gemensamt förvaltningsbolag för statens aktier i ett antal konkurrensutsatta företag. I vår motion med anledning av regeringens proposition om vissa näringspolitiska frågor avvisade vi förslaget om att inrätta ett förvaltningsbolag för statens aktier. Följaktligen kan vi inte heller godkänna överförandet av ett aktieägaravtal till detta bolag.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen med ändring i propositionens förslag godkänner att regeringen medverkar till att statens aktieägande i Procordia AB minskar genom föreslagen nyemission i Procordia och att de framtida ägarförhållandena i Procordia utformas i enlighet med vad som an-

förts i motionen, så att det villkor som där uppställs beträffande hem-
budsklausulen och ägandespridning uppfylls,

2. att riksdagen avslår regeringens förslag att överföra de rättighe-
ter och förpliktelser som följer med aktieägaravtalet mellan staten
och AB Volvo till ett statligt förvaltningsbolag.

**Mot. 1989/90
N64**

Stockholm den 29 mars 1990

Hadar Cars (fp)

Gudrun Norberg (fp)

Christer Eirefelt (fp)

Isa Halvarsson (fp)

Lars De Geer (fp)